

แนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ตามหลักสารณิธรรม เพื่อ
เสริมสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคม
ของวัดป่านาบุญ อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา

GUIDELINE FOR DEVELOPMENT ACCORDING TO
SARANIYADHAMMA PRINCIPLES TO STRENGTHEN THE HELP
CENTER FOR THE POOR OF WAT PA NA BOON IN
NAKHONRATCHASIMA PROVINCE

¹พระอนันต์ อภินนโท, ²พระครูพิศาลภักทรบัณฑิต, ³พระมหาสุพร รกขิตธมโม,
⁴พระชนาเมธ เตชธโร และ ⁵เบญจมาศ สุวรรณวงศ์

¹Phra Anan Phaka, ²Phrakruphaisanphattharabundit,

³Phamaha Suporn Rakkhitadhammo, ⁴PhraChanamet Tejadharo

And ⁵Benjamas Suwannawong

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹anan.pha@mcu.ac.th

Received: October 20, 2024; **Revised:** November 6, 2024; **Accepted:** December 28, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและประวัติความเป็นมาของศูนย์
ช่วยเหลือผู้ยากไร้ วัดป่านาบุญ จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือ

¹ อาจารย์ ดร. คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตนครราชสีมา

² อาจารย์ ดร. คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตนครราชสีมา

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตนครราชสีมา

⁴ อาจารย์ ดร. คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตนครราชสีมา

⁵ อาจารย์ ดร. คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตนครราชสีมา

ผู้ยากไร้ ตามหลักสารถีธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดป่านาบุญ จังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ตามหลักสารถีธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดป่านาบุญ จังหวัดนครราชสีมา ผลวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาและประวัติความเป็นมาของศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ วัดป่านาบุญ จังหวัดนครราชสีมา โดยเฉพาะในชุมชนวัดป่านาบุญ ที่มีปัญหาทางสังคมเกี่ยวกับความยากจนและการขาดโอกาสทางสังคม ศูนย์ดังกล่าวมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้ที่มีความต้องการ โดยอาศัยหลักการทางพุทธศาสนาในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของปัญหานี้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ทำให้ชุมชนต้องการแนวทางการพัฒนาใหม่ๆ เพื่อรับมือกับความยากจนและการขาดโอกาส รวมถึงการสร้างเสริมความเข้มแข็งในระดับชุมชน เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวโดยการประยุกต์ใช้หลักสารถีธรรม 2) แนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานตามหลักสารถีธรรมบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดป่านาบุญ จังหวัดนครราชสีมา มีแนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ หลักสารถีธรรม เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ที่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การนำหลักธรรมนี้มาใช้ ไม่เพียงแต่ช่วยในการให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ แต่ยังช่วยส่งเสริมความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ทั้งด้านเมตตา ภัยกรรม วจีกรรมและมโนกรรม ที่ทำให้ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีและยั่งยืน และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานพุทธวิธีความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดป่านาบุญ จังหวัดนครราชสีมา การมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือฯ การวิจัยพบว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนและการสื่อสารที่ชัดเจนทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองและช่วยเหลือกันอย่างยั่งยืนและมีผลสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นในชุมชนและส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับสื่อประสม, ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญความพึงพอใจ

Abstract

The objectives of this research are: 1) To study the state of problems and background of Help Center for the Poor of Wat Pa Na Boon in Nakhonratchasima

province, 2) To study a guideline for development according to Saraniyadhamma principles to strengthen the Help Center for the Poor of Wat Pa Na Boon in Nakhonratchasima province in the changing society, and 3) To propose the guideline for development according to Saraniyadhamma principles to strengthen the Help Center for the Poor of Wat Pa Na Boon in Nakhonratchasima province in the changing society. The results of the study found that: 1) The community of Wat Pa Na Boon has social problems concerning poverty and lack of opportunity in society. The center's role is to help people in the community to solve their problems caused by social changes and those problems affect their way of life. People need guidelines for development to cope with their poverty and the lack of opportunity in society, and they want to strengthen their community. The center applies Saraniyadhamma principles in its operation in order that the people can be self-reliant in the long run. 2) A guideline for development according to Saraniyadhamma principles to strengthen the Help Center for the Poor of Wat Pa Na Boon in Sida district of Nakhonratchasima province in the changing society indicates that the application of this Dhamma principle in helping the poor is not just only help them but also encourage unity and participation of people in community development in loving-kindness through bodily action, verbal action and mental action. It also makes the community have good and sustainable relations. 3) The proposed guideline for development according to Saraniyadhamma principles to strengthen the Help Center for the Poor of Wat Pa Na Boon in Nakhonratchasima province in the changing society is the collaboration of people in community. The research results specify that to welcome the people's opinion, participation and decision in activities, and understandable and comprehensive communication help create potential to community in sustainable self-development and each other assistance. This also results in confidence of the community and supports community in giving collaboration.

Keywords: Help Center for the Poor, Saraniyadhamma Principles, Nakhonratchasima Province

บทนำ

เป้าหมายประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2579 สังคมไทยเป็นสังคมที่เป็นธรรม มีความเหลื่อมล้ำน้อย อัตราความยากจนต่ำ มีการกระจายโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรการสร้างฐานอาชีพ บริการทางสังคมที่มีคุณภาพ โดยที่ประชาชนทุกช่วงวัยมีคุณภาพชีวิตที่ดี ครอบคลุมอยู่ดีมีสุข ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ตามภารกิจกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติที่มุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม เพื่อเร่งกระจายโอกาสการพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้ทั่วถึง ลดความเหลื่อมล้ำไปสู่สังคมที่เสมอภาคและเป็นธรรม เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกช่วงวัยให้มีความรู้ สร้างความมั่นคงทางรายได้และการออม รวมทั้ง การส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงบริการของรัฐ ตลอดจน มีระบบสวัสดิการที่สมบูรณ์ ให้ประชาชนทั่วไปและผู้ประสบปัญหาทางสังคม ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ได้รับการคุ้มครอง พิทักษ์สิทธิดูแลอย่างมีศักดิ์ศรี และการพัฒนาทุกกลุ่มเป้าหมาย มีการเรียนรู้ พัฒนาในทุกมิติ และพึ่งตนเองได้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดทำแผนแม่บทพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) โดยสาระสำคัญของแผนแม่บทดังกล่าว ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาที่อยู่อาศัย เพื่อให้คนไทยได้มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม และกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย ไว้ว่า “คนไทยทุกคนมีที่อยู่อาศัยถ้วนทั่วและมีคุณภาพชีวิตที่ดีภายในปี 2579” (บุษรา โปวาทอง, 2562: 135) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ในส่วนของเป้าหมายข้อที่ (6) ระบุไว้ว่า เป้าหมายสำคัญตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ภาครัฐจะต้องดำเนินการพัฒนาให้ภาครัฐมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระจายอำนาจและมีส่วนร่วมจากประชาชน รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก ดังเช่น แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2560-2564 ก็ได้มีการกำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนไว้เช่นเดียวกัน อันได้แก่ 1) ชุมชนจะต้องมีความเข้มแข็ง 2) ชุมชนจะต้องมีความปลอดภัย 3) ชุมชนจะต้องมีความสงบเรียบร้อย 4) หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดีและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีความเข้มแข็ง 5) พื้นที่ภูมิภาคและพื้นที่เศรษฐกิจจะต้องมีขีดความสามารถในการแข่งขัน กรมการพัฒนาชุมชนเอง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในส่วนนี้โดยตรง ก็ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชนขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดไว้เช่นเดียวกัน โดยได้นำสถานการณ์ปัจจุบันและสภาพแวดล้อมของการบริหารประเทศ นำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในช่วงอนาคต ที่จะ

ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประเทศ สู่เป้าหมายสูงสุดภายใต้วิสัยทัศน์ “เศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและชุมชนพึ่งตนเองได้ ภายในปี 2567” กรมการพัฒนาชุมชนได้มุ่งขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด โดยดำเนินการผ่านหน่วยงานบริหารราชการต่างๆ ของรัฐ เพื่อให้เข้าถึงและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของตนมากยิ่งขึ้น

การจะพัฒนาศักยภาพนั้นมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบให้สมรรถนะของบุคคลและหน่วยงานเพิ่มขึ้น (พิมพ์ลักษณ์ อยู่วัฒนา, 2557) ในปัจจุบันหน่วยงานบริหารราชการต่างๆ ของรัฐได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สิ่งใดบ้างที่ชุมชนต้องให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาพัฒนา ก็สามารถนำเสนอหรือวางแผนร่วมกับหน่วยงานนั้นๆ ได้ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของแต่ละชุมชนมากที่สุด หรือหากมีโครงการใดที่ประชาชนหรือชุมชนไม่เห็นด้วย ก็สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาาร่วมกันได้ แต่ที่ผ่านมาก็ยังมีประชาชนอีกหลายคนที่ยังไม่เข้าใจ หรือไม่ให้ความสนใจกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตน ปัญหาข้อจำกัดด้านเวลาที่จะเข้าร่วม ปัญหาด้านกิจกรรม การขาดความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วม การไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานในกิจกรรมหรือโครงการ ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานต่างๆ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการติดตามประเมินผลของกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องทำให้ชุมชน เกิดความตระหนักรู้ถึงความสำคัญในส่วนนี้ อันเป็นส่วนที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตและชุมชนของตน ชุมชนใดมีความรู้และมีความเข้มแข็ง ชุมชนนั้นก็สามารถพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นได้ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สุขภาพและอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งทั้งหมดนี้เกิดขึ้นได้ก็ล้วนเกิดจากการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ร่วมกันติดตามตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานราชการต่างๆ ประชาชนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเต็มที่ ตั้งแต่ขั้นริเริ่มการพัฒนาขึ้นวางแผน ขึ้นดำเนินการ ขึ้นรับผลประโยชน์ จนถึงขั้นประเมินผล ประชาชนมีสิทธิเสนอสิ่งที่ชุมชนต้องการ เพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนาที่ตรงจุดและตรงความต้องการ สามารถเสนอความต้องการในการแก้ไขปัญหา ส่งเสริมและพัฒนาในด้านต่างๆ ให้ชุมชนแต่ละพื้นที่มีความเจริญก้าวหน้าเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง มีความปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อย

ด้วยเหตุผลความสำคัญความจำเป็นอย่างยิ่งดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัย จะศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ตามหลักสารณียธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดป่านาบุญ อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาให้มาก

ยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้สร้างชุมชนให้เป็นชุมชนแบบมีส่วนร่วม ร่วมกันคิด ร่วมกันสร้าง ร่วมกันพัฒนา ให้ชุมชนเป็นชุมชนที่มีแต่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและประวัติความเป็นมาของศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ วัดปานาบุญ จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ตามหลักสารณียธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดปานาบุญ อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ตามหลักสารณียธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดปานาบุญ อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ตามหลักสารณียธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดปานาบุญ อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัย แบบสอบถาม ใช้สำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 367 คน ซึ่งเป็นประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา แบบสอบถามถูกออกแบบเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้านสภาพปัญหา แนวทางการพัฒนา และการประยุกต์ใช้หลักสารณียธรรม

การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์เชิงลึกถูกใช้เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูป/คน โดยมุ่งเน้นการสำรวจแนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบททางสังคมและชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักในการวิจัยคือแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกใช้เก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ส่วนที่สองวัดระดับ

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ตามหลัก
สารณียธรรม นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 รูป/คน เพื่อเก็บ
ข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลทำโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการวิจัย
ทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ได้แก่ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่า
ร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวม รายด้าน
เพื่อนำไปอธิบายข้อมูลในรูปแบบตารางต่อไป และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก
ถูกวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อ
การพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งบน
พื้นฐานตามหลักสารณียธรรมบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดป่านาบุญ อำเภอสีดา จังหวัด
นครราชสีมาผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ตามหลักสารณียธรรม เพื่อเสริมสร้างความ
เข้มแข็งบนพื้นฐานบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ของวัดป่านาบุญ อำเภอสีดา จังหวัด
นครราชสีมาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหาร คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ ควร
ปรับปรุงและพัฒนาต่อไปให้ถึงที่สุด มีการบูรณาการยกระดับทักษะศักยภาพบุคลากรของ
หน่วยงาน ด้วยการฝึกฝน อบรมขั้นตอนการทำงาน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. แนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ตามหลักสารณียธรรม เพื่อเสริมสร้างความ
เข้มแข็งบนพื้นฐานบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดป่านาบุญ อำเภอสีดา จังหวัด
นครราชสีมาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผู้บริหาร คณะกรรมการเจ้าหน้าที่ ควรรักษา
และพัฒนาต่อไปให้ถึงที่สุด มีการบูรณาการเพื่อเพิ่มทักษะศักยภาพในการปฏิบัติงานร่วมกับ
หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและประชาชนที่เกี่ยวข้อง

3. แนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ตามหลักสารณียธรรม เพื่อเสริมสร้างความ
เข้มแข็งบนพื้นฐานบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดป่านาบุญ อำเภอสีดา จังหวัด
นครราชสีมา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหาร คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ ควร

ปรับปรุงและพัฒนาต่อไปให้ถึงที่สุด มีการบูรณาการด้วยการฝึกฝน อบรมขั้นตอนการทำงาน เทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. แนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ตามหลักสารณียธรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดป่านาบุญอำเภอเสีตา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผู้บริหาร คณะกรรมการเจ้าหน้าที่ อนุรักษ์และพัฒนาต่อไปให้ถึงที่สุด มีการบูรณาการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาศักยภาพของพนักงานและปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรให้สูงขึ้น โดยวิธีการฝึกอบรม การให้การศึกษา เพื่อเตรียมบุคคลให้มีความพร้อมที่จะทำงานตามความต้องการของมูลนิธิในอนาคต

จากการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานตามหลักสารณียธรรมบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดป่านาบุญ อำเภอเสีตา โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในแต่ละด้านไว้ ดังนี้

- 1) ด้านเมตตาทายกรรม คือ การกระทำทางกายด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน คิดดี การมองกันในแง่ดี มีความหวังดี รักและเมตตาต่อกันและให้อภัยต่อกันและกันอยู่เสมอ
- 2) ด้านเมตตาวจีกรรม คือ การพูดจาปราศรัยด้วยความรักความปรารถนาดี พูดแนะนำในสิ่งที่ดีและมีประโยชน์
- 3) ด้านเมตตาเมตตากรรม คือ การมีความปรารถนาดีต่อกันมีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสัจมาคารวะ
- 4) ด้านสาธารณโภคี คือ การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์ และเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันอยู่เสมอ
- 5) ด้านศีลสามัญญตา คือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ
- 6) ด้านทฎฐิสามัญญตา คือ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ ปรับความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ตามหลักสารณียธรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ของวัดป่านาบุญอำเภอเสีตา จังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาและประวัติความเป็นมาของศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ วัดป่านาบุญ จังหวัดนครราชสีมาวัดป่านาบุญ ตั้งอยู่บ้านตลาดนาบุญ ถนนมิตรภาพ หมู่ที่ 1 ตำบลโพหนอง อำเภอเสี

ดา จังหวัดนครราชสีมา เดิมเป็นที่พักสงฆ์ มีนามเดิมว่า ที่พักสงฆ์ป่าอัมพโนทยานาราม มีเนื้อที่ 17 ไร่ 2 งาน 25 ตารางวา ที่พักสงฆ์ป่าอัมพโนทยานาราม ไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจน นอกจากการบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ที่เล่าต่อกันมาว่า เมื่อ ปี พ.ศ.2508 การมีส่วนร่วมของวัดป่านาบุญ นั้น โดยเฉพาะผู้นำทางศาสนา เป็นตัวเชื่อมหลักระหว่างผู้คนในชุมชนและศาสนาและ เริ่มมาจากสถาบันทางสังคม คือ ครอบครัวที่ช่วยอบรมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคม รวมทั้งถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่สมาชิกใหม่ที่ถือกำเนิดขึ้นมา เช่น การพูด การแต่งกาย การดำรงชีวิต การรู้จักพิจารณาว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ตลอดจนการเรียนรู้แบบแผนและวิธีปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคม สถาบันศาสนาทำหน้าที่ช่วยสนองความต้องการด้านจิตใจ เสริมสร้างกำลังใจให้สมาชิกในสังคมศาสนาเป็นที่ยึดถือและใช้เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ (พระสมุห์อมร อมโร 2561: 1727) ที่พบว่า ผู้นำของสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่อสมาชิกในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกับวัดหรือองค์กรต่างๆ ผ่านวิธีการเผยแผ่

2. แนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ตามหลักสารณียธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดป่านาบุญ จังหวัดนครราชสีมา ด้านเมตตาการุณยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า เทศบาลตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมลงมือทำในการทำกิจกรรม หรือโครงการเพื่อพัฒนาในชุมชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ เทศบาลตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน ส่วนข้อที่ว่า เทศบาลตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินเพื่อนำมาพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิชญ์ หยกจินดา 2557: 15) ที่ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หรือมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ตามหลักสารณียธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดป่านาบุญ จังหวัดนครราชสีมา ด้านเมตตาจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมประชุมเพื่อนำเสนอปัญหาเรื่องต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ในกิจกรรมพัฒนา ส่วนข้อที่ว่า เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้วิพากษ์การใช้ทรัพยากรหรืองบประมาณในโครงการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโฆ 2553 :118) ที่ได้กล่าวว่า ในด้านเมตตาจริยธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีระดับการบริหารตามด้านเมตตาจริยธรรมมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าเทศบาลตำบลปลายาง ช่วย

บอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดีกล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลังแก่ผู้ที่มารับบริการ

3. แนวทางการพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ตามหลักสารณียธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานบนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัดป่านาบุญ จังหวัดนครราชสีมา ในด้านเมตตามโนกรรม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ควรแจ้งประกาศเรื่องต่างๆ แก่ประชาชนอย่างเปิดเผยในที่สาธารณะ หรือสื่อต่าง ๆ ด้วยจิตเป็นกลาง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีช่องทางในการเสนอปัญหาอย่างตรงไปตรงมา ส่วนข้อที่ว่า เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดและตัดสินใจในการพัฒนาเรื่องต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phang Kosal และคณะ 2561: 94) ที่ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมและเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ในด้านสาธารณโภคี อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมที่เข้ามาพัฒนาชุมชนของตน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเพราะต้องการความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในชุมชน ส่วนข้อที่ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการพัฒนาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธนิศร ยืนยง 2561: 127) ที่ได้กล่าวว่า เป็นเพราะประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการพัฒนาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น โครงการสวนสมุนไพร ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ในด้านศีลสามัญญตา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำของชุมชนด้วยความสุจริต มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกติกา อย่างเสมอภาคกัน ส่วนข้อที่ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรของเทศบาล ได้อย่างเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูปลัดธรรมสรณ์ โสกาบุตร 2561: 2) ได้กล่าวว่า แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธตามหลักบรรพชาปฏิบัติของผู้ปกครองในโรงเรียนเมืองโพธิ์ชัย อำเภอพือธิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผู้ปกครองมีภาวะความเป็นผู้นำในการสั่งสอนนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกตนและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูศรีวิฑูริเมธี และคณะ 2560): 93) ได้กล่าวว่า การทำความเห็นให้ตรงกันอันเป็นส่วนกำหนดพฤติกรรมโดยรวมของสมาชิกในชุมชนบ้านวังโพน ทำได้ด้วยการหมั่นประชุมหารือกัน เมื่อมีงานเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ถ้าหากมีการตัดสินใจสำคัญในการขับเคลื่อนให้หลักสารณียธรรมของชุมชนบ้านวังโพนถูกขับเคลื่อนไปได้จะอยู่ที่ผู้นำที่เข้มแข็ง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สมาชิกในชุมชน อันทำให้สมาชิกในชุมชนบ้านวังโพนให้การยอมรับและพร้อมที่จะปฏิบัติตาม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การใช้หลักธรรมนี้ไม่เพียงแต่ช่วยในการแก้ไขปัญหาผู้ยากไร้ แต่ยังช่วยสร้างความเข้มแข็งในระดับชุมชนผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการพัฒนา นั้น จะต้องประกอบด้วย

1. ด้านเมตตาทายกรรม เทศบาลควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงรายละเอียด วัน เวลา ที่จะมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ล่วงหน้า เพื่อให้ประชาชนเตรียมพร้อมในการร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยความเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกันประดุจเครือญาติ
2. ด้านเมตตาวิจิตรกรรม เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุม เพื่อให้ประชาชนได้เสนอปัญหาที่ตนได้รับความเดือดร้อน หรือร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหาหรือแนวทางการพัฒนาชุมชน รับฟังอย่างเปิดใจ และมีความเคารพต่อกัน
3. ด้านเมตตาโมกขกรรม เทศบาลควรเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมทุกครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนช่วยกันคิด เสนอแนะและหาแนวทางในการพัฒนาชุมชน และควรใช้คำพูดที่สุภาพ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ความเป็นกลาง ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน ร่วมกันคิดแผนหรือโครงการต่างๆ อย่างเสมอภาค ไม่เอาความคิดของฝ่ายตนเป็นใหญ่ คำนึงถึงความสำคัญกับชุมชนที่ควรจะได้รับพัฒนาาก่อน - หลัง
4. ด้านสาธารณโภคี การจะทำหรือไม่ทำโครงการใดๆ เทศบาลจะต้องคำนึงถึง Output และ Outcome ที่ส่งผลกระทบหรือผลประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นหลักสำคัญ ทำประชาพิจารณ์ให้ประชาชนในชุมชนได้รับรู้ข้อมูลรายละเอียดของโครงการ ว่ามีขั้นตอนการใช้งานประมาณอย่างไร และส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพเสริม มีรายได้เพิ่ม เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ส่งเสริมให้แต่ละชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตสินค้า ทำเป็นสินค้าประจำถิ่น เพื่อนำมาขายให้กับนักท่องเที่ยวเป็นของฝากกลับบ้าน
5. ด้านศีลสามัญญตา คือ ในการจัดตั้งเทศบาลฯ เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในการจัดตั้งเทศบาลฯ ร่วมกำหนดกฎ ระเบียบ กฎเกณฑ์ของตนเอง เพื่อความโปร่งใส ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน และต้องปฏิบัติกันทุกคน ไม่ยกเว้นบุคคลใดเป็นกรณีพิเศษ
6. ด้านทวิญญูสามัญญตา คือ การที่เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมทำ ร่วมเสนอแนะ ร่วมแสดงความคิดเห็น โดยอิสระ ปราศจากการบังคับหรือข่มขู่ มีความโปร่งใส ไม่ปิดกั้นความคิดที่ประชาชนที่ได้เสนอแนะมา ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีความเสมอภาค ยอมรับมติในที่ประชุม แล้วนำไปปฏิบัติได้ โดยปราศจากความอคติ และการจะทำกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ

ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับมากที่สุด และคุ้มค่ากับงบประมาณที่นำไปพัฒนา ในการทำงานของคุณย่า ซึ่งช่วยเพิ่มความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

ธนิศร ยืนยง. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของประชาชนในจังหวัดนครนายก.

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2561): 127 - 128.

พระครูนนทวิวัฒน์ วีระธมโม (มีนุสรณ์).(2553) “การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสราณีย

ธรรม 6: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”. บัณฑิต

วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูปลัดธรรมสรณ์ โสภาบุตร.(2561). แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักบวรแบบ

มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนเมืองโพธิ์ชัย อำเภอโพธิ์ชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา,

พระครูศรีวิสุทธิเมธี และคณะ. การสังเคราะห์ประเพณีฮีต 12 เข้ากับหลักสราณียธรรมตามแนว

ปฏิบัติของชุมชน ตำบลเขวไร่ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม. (ปีที่ 17 ฉบับที่ 1

ประจำปี เดือน มกราคม - เมษายน 2560): 93.

พระสมุห์อมร อมโร (สีด้า) และ พระครูโฆสิตพัฒนากุล. (ม.ย. 62). แนวทางการประยุกต์ใช้หลัก

สราณียธรรมในการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านช่อง ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง,

ปีที่ 6 ฉบับที่ 4 (มิถุนายน 2561): 1727.

พิมพ์ลักษณ์ อยู่วัฒนา. (2557). แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุน เครือข่าย

บริการสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม. รายงานวิจัย. กลุ่มงานบริหารทั่วไป ปฏิบัติงาน

หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม,

วิษณุ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบล

ทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

มหาวิทยาลัยบูรพา

บุษรา โปวาทอง. ทหสิปีแนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยไทย ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ พ.ศ. 2504 – 2564. ฉบับที่ 68 ฉบับที่ 13 (มกราคม – มิถุนายน 2562): 135.

Phang Kosal และคณะ, การมีส่วนร่วมและเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนา

ชุมชนของตำบลสวายปรอเตียล อำเภอสะอาง จังหวัดกันดาล ราชอาณาจักรกัมพูชา,

ปีที่ 12 ฉบับที่ 13 (กันยายน-ธันวาคม 2561): 94.